

НАСЛІДКИ КОРУПЦІЙНИХ ДІЯНЬ У СФЕРІ ОСВІТИ

Ключові слова: освіта, корупція, навчання, закон, суспільство

Keywords: education, corruption, law, society

Анотація: Розкрито причинно-наслідковий зв'язок факторів та результатів корупційних діянь у сфері освіти. Проаналізовано основні напрямки впливу корупційних діянь у системі вищої освіти в Україні. Досліджено вплив цього антисоціального явища на суб'єктів, що беруть участь в освітньому процесі.

Abstract: The causal link between the factors and the results of corrupt acts in the field of education is revealed. The main directions of the influence of corrupt acts in the system of higher education in Ukraine are analyzed. The influence of this antisocial phenomenon on the subjects participating in the educational process is investigated.

Галузь освіти є спеціалізованим інститутом суспільства, функція несе свій результат не стільки для сьогодення, скільки для майбутнього. Освіта покликана формувати інтелектуальний, моральний, естетичний і фізичний розвиток людини окремо і суспільства в цілому. Саме така характерна риса визначає провідну соціальну функцію освіти – гуманістичну. Аналіз історичного шляху суспільства дозволяє зробити висновок про те, що в великій частині правосвідомість суспільства залежить саме від освіти.

Корупційна складова гальмує освітній процес і, як наслідок, перешкоджає здоровому розвитку суспільства, що і зумовлює актуальність даної роботи.

Існує два періоди, під час яких відбуваються спроби матеріального впливу на учасників навчального процесу - це вступні іспити та іспити під час сесії. На думку науковців, уникнути хабарництва у першому випадку простіше, ніж під час навчального процесу - достатньо лише відокремити вступні процедури від навчального закладу. Ефективним засобом протидії корупції при вступі є незалежне зовнішнє оцінювання якості знань випускників. У більшості західних країн зарахування до ВНЗ відбувається лише за рейтингом навчання у школі. Для України, як вважають фахівці, такий варіант неприйнятний: найімовірніше, корупційні механізми просто змістилися до шкіл, тим більше, що й зараз існують випадки купівлі призових місць на останніх етапах учнівських олімпіад [1, с. 3].

Як правове явище корупція конкретно проявляється у різноманітних службових порушеннях, які визнаються протиправними. Корупційні діяння в сфері освіти, як і будь-які інші правопорушення, - протиправний продукт соціальної діяльності працівників закладів освіти. Це свідчить про те, що корупційні діяння не лише суперечать моральним нормам освітянських працівників, а й визнаються законом небезпечними. Правовий аспект корупції виявляється у тому, що, з одного боку, порушуючи право, як об'єктивну категорію, вона порушує Закон, а з іншого - держава вживає передбачені Законом правові та інші заходи боротьби з цим соціальним злом.

Корупція в освіті насамперед впливає на найбільш уразливих членів суспільства, які втрачають можливість повністю реалізувати свій потенціал, що має наслідком збереження соціальної нерівності. Але, безперечно, найбільшої та особливої шкоди корупція завдає в освіті тим, що вона породжує соціальну терпимість до корупційних дій уже в юному віці.[2; 126]

Наслідки одностороннього підходу у подоланні цього явища, тобто лише шляхом застосування репресивного антикорупційного законодавства, спрямованого лише на покарання публічних службовців, без усунення факторів, що живлять та породжують корупцію, не приносило та і не могло принести жодних відчутних результатів щодо зниження її рівня.

Наразі в державі створені умови для зменшення корупції і не просто задекларовано наміри запобігати та протидіяти корупції, а реально проявлено політичну волю на вищих щаблях влади щодо проведення повного реформування не лише антикорупційного законодавства, а і всієї державної антикорупційної політики.

Під час аналізу питання корупції у вишах можна вказати на наступні загальні наслідки: підрив авторитету, порушення нормальної діяльності відповідних установ, посягання на права і свободи громадян, особливо у випадку примушування до таких діянь, незаконна винагорода, яку отримує суб'єкт, вчиняючи такі діяння і які є протиправними тощо. Такі загальні визначення для пересічних громадян можуть мати елемент абстрактності. Але це не зовсім так. Ці діяння мають негативні наслідки і для пересічних громадян, які можливо, саме цього не розуміючи, безпосередньо зацікавлені в тому, щоб освітянські процеси у вузах відбувалися на якісному рівні і ми мали в такому суспільстві кваліфікованих фахівців. [3; 83]

Обов'язково слід звернути увагу і на ті значні, і незворотні зміни, які в результаті корупційних діянь відбуваються із загальним менталітетом студентів.

У результаті таких дій, ми не просто отримуємо духовно незрілих та професійно невідгодованих людей: такі події дуже часто і дуже швидко створюють із таких молодих людей безвідповідальних циніків, які, і це слід спеціально підкреслити, через небагато років будуть керувати нашою країною, у тому числі і нашим особистим та громадським життям, маючи при цьому завдання не тільки повернути втрачені гроші, а й відповідний внутрішній настрій для багатьох інших порочних вчинків. [3; 85]

Якщо говорити про особисту шкоду від таких діянь, то необхідно розуміти, що таке становище в освітянській сфері достатньо швидко може призвести до того, що в нашому суспільстві не стане кваліфікованих учителів, лікарів, економістів, інженерів, аграріїв, представників сучасних висококваліфікованих професій і багатьох інших спеціальностей, які краще потрібні державі для її подальшого цивілізованого розвитку, а нам особисто – для забезпечення нашого спокійного життя. І якщо принципово не виправити цю ситуацію, то дуже швидко в нашій країні відсутність необхідних категорій фахівців стане реальністю. [3; 84]

Коли такі події мають достатньо постійний характер та відповідну динаміку і стають певною мірою «масовими», то це, як правило, сприяє такому накопиченню негативних наслідків у суспільстві та їх певної структуризації, що це у свою чергу, може призвести таке суспільство до його поступової інтелектуальної та духовної деградації, втрати промислово-економічного потенціалу з усіма наступними наслідками [4].

Враховуючи викладене, можна зробити висновок про те, що звільнення системи вищої освіти від корупції, проведення глибоко продуманих реформ, які б якісно змінили модель управління вищими навчальними закладами стали життєво необхідними. Очищення в освіті дозволить переломити тренд занепаду й відкрити перспективи розвитку.

Список використаних джерел:

1. Панченко П. Корупція в образовательных учреждениях: состав преступлений и соотношение с преступными деяниями / Павел Панченко // Уголовное право. - 2005. - № 2. - С. 52-55.

2. Кононенко К. А. Корупція в освітній галузі: загрози стратегічному розвитку українського суспільства / К. А. Кононенко, Т. В. Черненко // Стратегічні пріоритети. - 2014. - № 1. - С. 123-128. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2014_1_18

3. Вдовиченко Є. Причинно-наслідкова складова корупції у системі вищої освіти України / Є. Вдовиченко // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія :Філософія. - 2015. - Вип. 18. - С. 82-86. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoafs_2015_18_16

4. Стрельцов Є, Шевчук В. «Корупція в освіті» / Є. Стрельцов, В. Шевчук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.yurincom.com/ua/legal_practice/analychna_yurysprudentsia/koruptsia_v_osviti_publication

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017